

Sõjaasjanduse
ajakiri

SÕDUR

Kindralstaabi
Valitsuse välja-
anne

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 25-a (Sõjaministeeriumi majas). Awatud kella 8— $\frac{1}{2}$ 16. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).	Aastas Mk. 300 Poolesaastas „ 150 Weerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.	$\frac{3}{1}$ lehekülge Mk 3600 $\frac{3}{2}$ „ „ 1800 $\frac{3}{4}$ „ „ 900 $\frac{3}{8}$ „ „ 450 $\frac{2}{16}$ „ „ 250

№. 9.

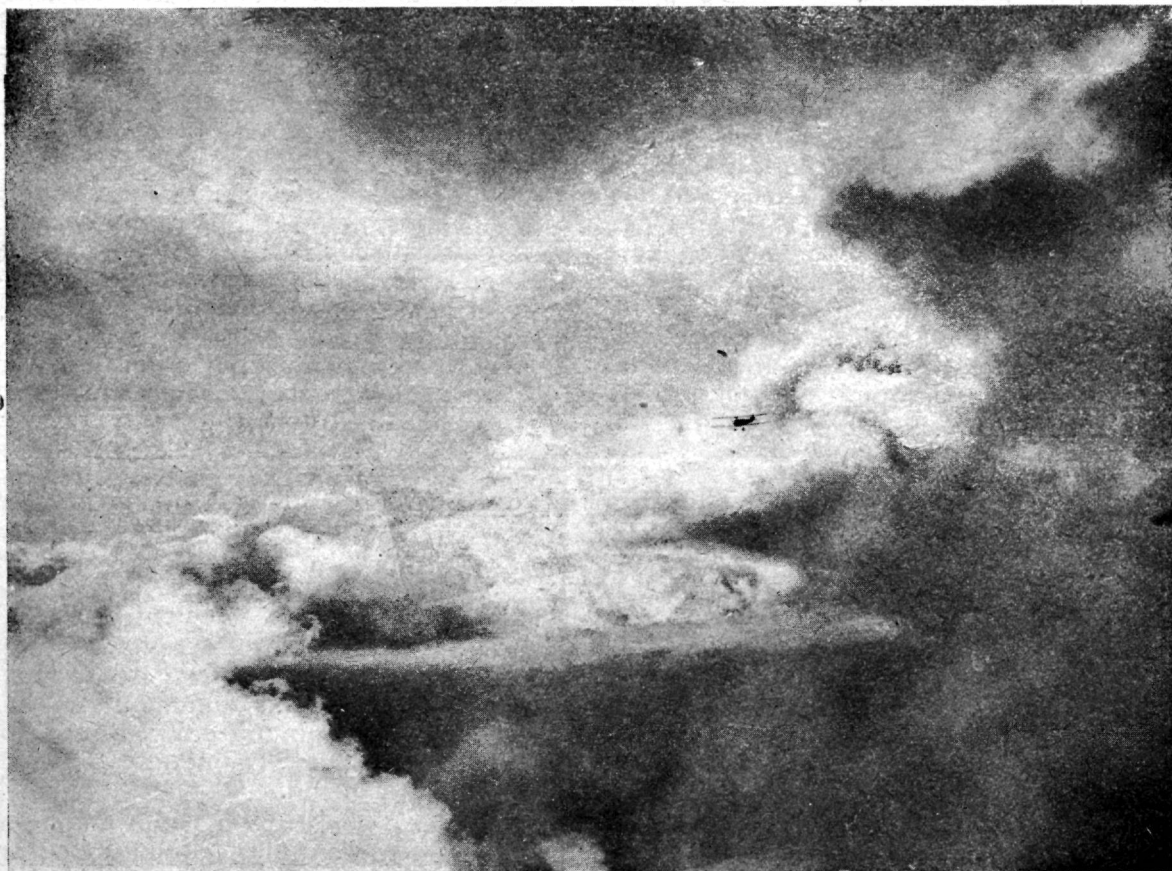
Laupäeval, 1. märtsil 1924.

VI aastakäik.

S I S U:

O. J.: Mõnda meie ohwitseride keskkogu tegewusest ja keskkogu kasiinost. — A. Wernik: Öölendude organisatsioon ja taktika. — Kk.: Soome sõjawäe manööwrid. — —ms—: Sein- ja suusõnalised ajalehed Wene punawäes. — W. Kruus: Kalifeed. — Ametlikud teated. — O. J.: 24. weebruar Tallinnas. — Segateated. — Bibliograafia. Toimetusele tulnud kirjad.

Lennuk pilwede keskel.

Üleswõte on tehtud teiselt lennukilt Lasnamäe aerodroomil.

Mõnda meie ohwitseride keskkogu tegewusest ja keskkogu kasiinost.

Meie ohwitserkond on selleks veel liig noor, et eluküsimustes traditsioonidele toetuda. Palju otsuseid tuleb ohwitseril omal teha, ja et siin eksimisi ette tuleb, pole imestada. Oleme küll saanud nii mõndagi wenelastelt, kelle ohwitserkonnal aastasadajad täis kogemusi seljataga seisid, kuid meie wabariigi ja endise Wene imperialistliku riigi korraldustes on suured lahku minekud. Mõisted, väärtused on ajalugu ümber hinnanud, ja need ümberhindamised puudutawad kõige ligemalt ohwitserkonda kui kindlamat riigi elementi, samuti ka tema kodu — kasiinot.

Peab ütleva, et „kasiino“ nimetus ohwitseride kodu jaoks ei ole mitte kõige õnnelikum. Sõna „kasiino“ all mõistetakse esiteks kinnist ühingut, klubi, ja teiseks, awalikku lõbustuskohta. Meil tõlgitsetakse seda sõna ka kahte wiisi: kinnine ühing — ohwitseride kasiino — ja awalik lõbustuskoht. Wiimasena ilustab pea igat meie linna kinoteater „Kasiino“. Seda liiki asutuste ülesandeks on võimalikult rohkem rahwast sisse meelitada, kuna esimesse ainult liikmete poolt palutud wõõrad wõiwad pääseda. Kahjuks peab tähendama, et meie kasiino kinnisuse üle mitte kõige kindlamini pole walwatud. Oleks meil aga ühingu nimetuseks ohwitseride kodu, oleks see nimetus iseenesest mugawuse eest kohustanud hoolitsemata. Ka palumata wõõrastel poleks ehk südant teise kodusse nii kergelt sisse tungida. Tuleks tõsiselt kaalumisele wõtta, kas poleks meil kohasem omi kasiinosid kodudeks ümber ristida. Kuid ristimisel on ainult siis mõtet, kui meie kasiinot ka tegelikult koduks wõime nimetada.

Kasiino kui kodu wadjadusest ei maksa wist rääkidagi. Nii tuntaw on tema tarwidus. Puudutan ainult mõnda puht sõjawäelist joont, mis niisuguse kodu loomise wadjadust eriti alla kriipsutab.

Ohwitseri ülesanne on seista walwel isamaa julgeoleku eest. Waremail ajal oli küllalt sellest, kui sa hää sõjamees ja kena seltsimees olid, kuid nüüd, wabariigis, peab ohwitser ka kõlbliselt kõrge, arenenud kodanik ja teadlikult riigi elust osawõtja olema. Ohwitserkonna ühinemise sihiks on saawutada neid eesmärke rütmalt ja kiiremalt. Ja eesmärk on suur. Seepärast peaks ka meie organisatsiooni seesmine elu, kus need ideed teostuma,

kaswama peawad, ka liitumises ja ühinemises kõwem olema kui kusagil mujal.

Igaüks meist saab eri hariduse. Koolist wälja tulles algab töö tegeliku õpetamise alal. Kõige andumusega tormatakse asja kallale. On waja ainult kohta, kus seda tuld õhutada ja süwendada wõiks, et ei wäsiks noorus ja et meie teenistus ei muutuks kuiwaks kohuste täitmiseks. Ühine idee peab meie ühingu läbi lööma, peab meile omaseks, wajaliseks saama. Niisuguseks ühise idee lewitamise kohaks peaks olema kasiino, ehk õigemini kodu. Selle ülesanne oleks koondada oma ruumidesse wõimalikult enam ohwitseri. Koondamisabinõuks aga ei tohiks kunagi sund olla, waid õhkkond. Ruum peaks olema küllalt meeldiw ja koduse sisseseadega, et igaüks end hästi tunneks. Eeskuju peaks andma keskkogu kasiino, kel rohkem summasid ja kohasemad ruumid tarwitada. Keskkogu juhatus tegewusse kuuluks eestkätt just selle õhkkonna loomine esiteks omas kasiinos ja wiimati ka wäeosades kasiinodes. *Huwide kohaselt tuleks luua kirjanduse, spordi, kunsti sektsioonid jne., kelle hooleks oma ala huwitawaks tegemine jääks.*

Tallinnas, kus ohwitseride pere kaunis suurearwuline, nende huwid mitmekesised, nagu seda ohwitseride eraelu, kus sporti, kirjandust, teadust jne. harrastatakse, tõendab, ei peaks sektsioonidele kohaste juhude leidmine raskusi sünnitama. Kui Tallinna kasiino eeskujulikult organiseeritud, poleks seda raske siis ka wäeosades teha.

Ühtlasi peaks keskkogu oma ruumid huwikohaselt ära jaotama. Iseäralist tähelepanu tuleks raamatukogu pääle juhtida. Meil katsutakse tõendada, et pääle Kindralstaabi raamatukogu teist waja ei olla. Arwesse wõttes, et sääl raamatukogu on lahti ainult teenistuse ajal, on lugemine raamatukogus wõimata. Kohapääl lugemine aga on igasuguste teadete saamise mõttes wäga tähtis, seepärast peaks lugemislaua juures ka asjatundlikult kokku seatud raamatukogu, nii erikirjanduse kui ka ilukirjandusega (wiimane wähemalt omas keeles), olema.

Siis oleks veel tuba igasugu mängude jaoks. Mängude hulka kuuluksid nii eri sõjawäelised mängud kui ka üldised, nagu male jne. Edasi tuleks spordituba wastawa sisseseadega ja abinõudega, laske-, wehk-

lemistoad jne. Wiimaseid võib ju kõiki ühte ruumi koondada ja ainult kasutamise aja igale seksioonile kindlaks määrata. Kui meil wastawad seksioonid luuakse, sisseseeded muretsetakse ja ruumid korda seatakse — ei tahaks uskuda, et meie ohwitserkonnale osawõtu puuduses etteheiteid tuleks teha.

Praegu näib keskkogu kasiino ohwitseri ainult niiwõrd enesesse meelitawat, kuipalju neist sääli söömas on sunnitud käima. Ei ole ka ime, et see nii on. Söögi-saali taliaknad on senini ette panemata, kust tuult ja külma sisse tuleb. Kes terwist hoiab, lahkub kohe. Lugemistuba on samuti külm. Ei jää kohta, kus lihtsalt istuda, sõbraga sõna juttu ehk waikselt lugeda võiks, mugawusest rääkimata.

Siis, kasiinosse sisse astudes, ei tunne ohwitser end sugugi oma koju tulewat. Lõunal ehk õhtu-öögil käib eraisikuid. Mõnikord on neil kaasas ohwitser, kuid tihti on nad ka ilma. Ohwitser, kasiinosse sisseastudes, terwitab kummardusega, oletades, et leiab eest kaasteenijaid, nende perekonna liikmeid ehk sõpru. Wastawad

harilikult ohwitserid, kuid eraisik mõõdab terwitajat küsiwa pilguga. Nähtawasti ei tea ta, et ta meie ohwitseride kodus on ja ta sellega meie kõigi külaline. Sellega ei ole veel öeldud, et eraisik meie ruumi tülles peab igal ukse liikumisel näo ukse poole pöörama ja terwituseks end alaliselt walmis hoidma. Ei! Kuid kui ta sisseastuja terwitust näeb, peaks ta wiisakuse pärast wastu terwitama. Ma ei taha siin wõõras-tele etteheidet teha, küll aga herradele ohwitseridele, kes oma külalistele meie kasiino kui kodu mõistet ära ei ole seletanud. Üksikasjalist kodukorda awaldatud ei ole, nii et seda ka teadmatusega võib seletada.

Kuid wälised korraldused ja keelud ei aita, kui ei tõuse meie ohwitserkonna haridusline ja kõlbline tasapind, kui ei peenene ohwitseri aumõiste ja kui ei omata enesest lugupidawat seltskondlist kaswatust. Ainult osaliselt võib seda saawutada kursuste ja koolidega. Pääraskus kaswatamises ja ohwitseri waimu ärkwel hoidmises langeb ohwitseride kogu peäle. O. J.

Öölendude organisatsioon ja taktika.

A. Wernik.

Möödunud ilmasõda nihutas esiplaanile uue wõimsa sõjariista — lennuki. Tulewiku sõda saab sellele tegurile määratu tähtsuse andma ning teda kasutama waenlase moraalselt kui ka füüsilist jõudu häwitawa abinõuna. Sellepärast on arusaadaw see huwi, millega riigid oma õhuwäge organiseeriwad, neid, wõrreldes teiste tehniliste sõjapidamise wahenditega, suurendades ning tehnilisele täiusele wiia püüdes. Tuleb arwesse wõtta, et lennuasjanduse arenemine tänapäew veel suure intensiivsusega kestab ning tema tulewiku saawutusi raske on ennustada. Kuid juba nüüd võib ilmasõja kogemuste ja wiimase aja tehnika saawutuste põhjal lõendada, et lennuasjandus oma ülesannete kõrgusel seisab ja kõiki tema pääle pandawaid sõjalisi ülesandeid hääde tagajärgedega suudab täita.

Tulewiku sõja tähtsamaks perioodiks loetakse tema esimest perioodi, mil mobiliseeritakse sõjawäed ning kõigi sõjaliste jõudude strateegiline gruppeerimine sünnib. Sõda saab algama ootamatult, ning õhuwägedel on siin ülesandeks esimestel

sõjatundidel häwitada waenlase maa-, mere- ja õhuwägede baasid, raudteed, sillad, tööstuse tsentrumid, päälinnad jne., ühesõnaga — paisata segi kõik waenlase kaitseabinõud ning rööwida temalt ja tema walitsuselt tahtmise sõda jatkata. Ning mida hoogsamalt ja suurejoonelisemalt sarnane õhuwägede kallale tung läbi wiiakse, seda otsustawamalt mõjub see lahtipuhkenud sõja arenemiskäiku.

Tähendatud ülesannete kordasaatmisel tuleb õhujõududel tegutseda niihästi päewal kui ka öösel. Kuid, õhujõudude häwitawat tegewust kõrgelt hinnates, on riigid oma julgeoleku kaitseks wõimsa aktiivse (lennukid-häwitajad) ja passiivse (zeniitkahurid, maskeerimine j. n. e.) õhukaitse loonud, mis õhuwägede tegewusele päewalgel raskusi sünnitab. Loomulikult tuleb õhuwägedel suurte kaotuste ärahoidmiseks osa oma tegewust päewalgelt ööpimedusse wiia, kuna waenlase õhukaitse öösel oma tegewust täiel ulatusel teostada ei suuda. Päälegi awaneb pimeduse katte all ettewõetud õhukallale-

tungil wõimalus minimaalsete jõududega maksimaalseid tagajärgi saavutada.

Öölennud tulewad tarwitusele järgmiste ülesannete täitmisel:

- a) Waenlase aerodroomide atakeerimine ning tema õhujõudude hävitamine (wähemalt tegewuse paraliseerimine) juba maa pääl.
- b) Waenlase lennukite hävitamine õhus (õhulahing).
- c) Tähtsate sõjaliste objektide hävitamine waenlase rinde seljataga (õised pommitamised).
- d) Merelennu jaamade ning sõjalaewade hävitamine ja nende tegewuse paraliseerimine.
- e) Propaganda teostamine (üleskutsete j. n. e. allalooipimine waenlase rindel ja seljataga).
- f) Üksikute isikute (wastuluure agentide) ja üksikute salkude waenlase selja taha toimetamine.

Suurem osa ülalnimetatud ülesannetest on seotud õiste õhupommitamisega. Õise pimeduse katte all waenlase seisukohtadele ilmudes, wõiwad lennukid, wõrdlemisi madalal lahing-kõrgusel hõljudes, suured hulgad lõhkeaineid alla loopida ning arwamata kahju sünnitada. Silmapaistew on siin asjaolu, et teostamist leiab nii tähtis tegur, nagu seda on ootamatuse printsiip, mis waenlase juures paanikat sünnitab.

Öölendude organisatsioon.

Öölendude organiseerimine on seotud tehniliste raskustega, mis aga öölendude teostamisel sugugi mõõduandwad ei pea olema. Raskused organiseerimisel tasuwad end rikkalikult nende tagajärgedega, mis saawutatakse. Jõuame küsimuseni, missugused peawad olema eeltingimused, et öölennud korralikult ning otstarbekohaselt saaksid teostatud? Sarnasteks eeltingimusteks on:

- a) Hästi ettevalmistatud isiklik koosseis (lendurid, waatlejad, mehaanikud j. n. e.).
- b) Wastawa sisseseadega warustatud lennukid.
- c) Wastawalt korraldatud maandumiskohad (aerodroomid).

Et ültähendatud eeltingimustega põhjalik tutvunemine suure hulga üksikasjadega seotud, siis tuleb siin piirduda ainult pääliskaudse ülewaatega.

Põhimõttelikult ei erine öine lend päewawalgel ettewõetud lennust. Waiksel ning kuupaistelisel walgel ööl on aina lõbu üle maapinna hõljuda. Orientatsioon on hää: meri, järwed, jõed, metsad, linnad, kauged tuled ja raudteeliinid on selgesti nähtawad. Kui weel aerodroom wastawa walgustus-sisseseadega warustatud, nii et lendur maandumise kõrgust tabada wõib, ning sideteenistus aerodroomi ja õhus wiibiwa lennuki wahel wastawalt korraldatud, siis wõib lendur oma ülesande täitmisele rahulise südamega asuda. Kuid sõjaoludel tuleb tegutseda igasugustel tingimustel, tuleb lennata ka kottpimedatel sügisöödel, mispärast siis ka lendur wastawa wilumusega peab olema. Iga lendur peab, nii öelda, „öölennu kooli“ läbi tegema, mis koosneb lendudest instruktoriga kuuwalgel ning kottpimedal ööl, lendudest aerodroomi piirkonnas iseseiswalt ning pikamaalistest ülelendudest igasugustel tingimustel. Sarnaste harjutuste tagajärg on, et lendur enesele weresse kaswatab järgmised reeglid:

- a) enne õhkutõusmist wõtab pika stardi,
- b) tõuseb aegamööda, wäikese nurga all, et kiirust mitte kaotada,
- c) maa läheduses ei tee mittetarwilikke ewolutsioone,
- d) õpib oma lennuki ning aerodroomide walgustuse ja signalisatsiooni sisseseadeid tundma.

Lendur-waatleja training on umbes sarnane lenduri trainingule, muidugi sellele kutsele wastawate wariatsioonidega.

Kui nüüd tarwitatawate lennukite omadusi waadelda, siis peab tähendama, et õiseks lennuks on kohased mitmetüübilised lennukid. Kuid kõik nad peawad pääle üldiste tehniliste omaduste (awar wäljawaade lendurile, staabiilsus, wäike maandumise kiirus j. n. e.) weel warustatud olema walgustuse ning signalisatsiooni sisseseadetega. Samuti peawad ka maandumiskohad (aerodroomid) õisteks lendudeks walgustuse ning signalisatsiooni sisseseadetega warustatud olema, mis isearanis täielikud ning ajanõuetele peawad wastama.

Kui kõik eeltingimused õisteks lendudeks korralikult täidetud ning korraldatud on, siis wõib õhujõud mõjuwa tegurina esineda niihästi kaitsel kui ka pääl tungil.

Soome sõjawäe manööwrid.

Möödunud aasta augustikuul korraldati Soomes manööwrid, millest osa wõtsid kaks diiwi. Endistega wõrreldes olid need manööwrid osawõtjate arwu poolest Soomes kõige suuremad.

Kõrgem juhatus oli erilist rõhku pannud selle pääle, et manööwrid kujuneksid õpetlikuks niihästi sõduritele kui ka kõrgematele juhtidele. Päästaap oli peaaegu terwelt wälja käsutatud, Helsingi jäeti ainult mõned nooremad Kindralstaabi ohwitserid hädawatrilikuks tööks. Teised, eesotsas Kindralstaabi ülemaga, wõtsid manööwritest erapooletutena osa. Pääle selle oli wahemeestena ametisse pandud rohkesti ohwitseri nendest wäeosadest, kes manööwritest osa ei wõtnud, samuti ka kaitseliidust.

Manööwri kõrgema juhina esines Soome sõjawäe ülemjuhataja kindral Wilkamer. Temale abiks olid kõrgemad ohwitserid erialade järele.

Manööwrist osawõtjad wäeosad jagunesid siniste ja walgete pooleks. Siniste (idapoolne grupp) koosseisu kuulusid kolm jalgwäe rügementi, jalgwäe allohwitseride kooli pataljon, üks jalgrattasõitjate pataljon, 7 eskadroni ratsawäge, kaks wäljasuurtükiväe gruppi, telegraafiosad, raadiojaamad, lennukid ja autokolonn. Walged (läänepoolne grupp) koosnesid neljast jalgwäe rügemendist tagawara ohwitseride koolist, kahest ratsa eskadronist ja kolmest kahurwäe grupist; teised osad nagu sinistelgi.

Suurearwuline erapooletute salk oli poolte wahel ära jaotatud; kummagi diiwi ülema juures kõrgemad Kindralstaabi ohwitserid, nii siniste juures kindral Enkel. Nendele allusid abilistena ohwitserid suur-tükiwäe, ratsawäe, inseneriwäe ja jalgwäe alal; wiimastest oli iga kompanii juures vähemalt üks. Erapooletute tarwitada olid lennukid, autod, mootorrattad, jalgrattad ja hobused; ka oli nende käsutuses teatud arw sõdureid. See wõimaldas neile igale poole ilmuda, endid wastastikku ja ka kõrgemat juhatus olukorra üle alaliselt informeerida ning tegewuse jätkamise kohta kiirelt ühisele otsusele jõuda. Nende silm ulatas igasse kuulipilduja pesasse ja patarei waatepunkti: tähele panemata ei jäänud ükski piilkond, s. t. arwestatud said kõik need peensused, mis manööwritel nii kergesti ära unustatakse, lahingus aga otsustawa tähtsuse wõiwad omandada.

Erapooletute otsuseid täideti kõigi poolt nagu manööwri kõrgema juhataja käske.

Manööwri käigu üksikasjade kirjeldus wiiks liig kaugemale, sellepärast peatame tema juures lühidalt.

Pooled asusid manööwri algul järgmiselt: siniste pääosad Lappenrantas, üks rügement Simolas; walged — Uttis ja Inkeroinenis. Oletati, et mõlemad pooled kuulwad kahediwiisilise koosseisuga armeesse. Oletatud jõudude omawahelised kokkupõrked, edu ja ebaedu tehti pooltele teatawaks kõrgema juhatus poolt; samuti täitis kõrgem juhatus mõlemate oletatud armeede staapide aset, sellega olenes juhatuses palju, ja ta käes oli mõjuw abinõu manööwri läbiwiimiseks kindla plaani järele. Manööwri raioon oli piiratud põhjapoolt Sawitaipale — Selänpää joonega, lõunapoolt — Simola—Muurola—Myllykoski joonega. Manööwri aluseks oli järgmine olukord: walged on taandunud ja koondawad jõude wastupanuks idapool Kymene jõge; sinised on pääle Wiipuri waldamist pääletungi jatkanud ja ülaltähendatud raiooni jõudnud. Kokkupuutumist waenlasega ei ole. Sinised kawatsewad lääne sihis edasi liikuda — esialgse eesmärgiga Kymene jõe üleikäigu kohti oma alla wõtta. Manööwri eesmärgiks oli selgitada Kymene jõe ülemineku kohtade aktiivkaitse wõimalusi. Maastik manööwri piirkonnas Lappenranta — Kauwala wahel on künkline, metsaga kaetud ja järwede ning jõgedega tihedalt läbi lõigatud, iseäranis põhjapool raudteed; lõunapoolne osa rohkem soine.

Selle maa-ala iseloomustawa joonena paistab silma idast läände wiivate teede wahesus ja selle tõttu raske läbipääsewus nimetatud sihis, kuna ühendus põhjast lõunasse soodsam. Wõib tähele panna teatud sarnadust meie Wiru wäerinna oludega. Arwesse wõttes, et Lappenranta—Sawitaipale—Selänpää tee kaudselt eesmärgile wiib ja päälegi manööwri piirkonna põhjapoolset piiri kujutas, kuna Wiipuri—Hamina tee temast wäljaspool, siis oli tegewuse pääsuun, pääletungi „raskuspunkt“ teatawal määral ette määratud. Nimelt awanes suurematel osadel ja wooridel edasilikumiseks Kauwala sihis ainuke wõimalus tarwitada teed üle Luumäki. See maastikust tingitud põhimõte läbistas siis ka siniste tegewust kuni

tungil võimalus minimaalsete jõududega maksimaalseid tagajärgi saavutada.

Öölennumud tulewad tarwitusele järgmiste ülesannete täitmisel:

- a) Waenlase aerodroomide atakeerimine ning tema õhujõudude hävitamine (wähemalt tegewuse paraliiserimine) juba maa pääl.
- b) Waenlase lennukite hävitamine õhus (õhulahing).
- c) Tähtsate sõjaliste objektide hävitamine waenlase rinde seljataga (õised pommitamised).
- d) Merelennu jaamade ning sõjalae-wade hävitamine ja nende tegewuse paraliseerimine.
- e) Propaganda teostamine (üleskutsete j. n. e. allaloomimine waenlase rindel ja seljataga).
- f) Üksikute isikute (wastuluure agentide) ja üksikute salkade waenlase selja taha toimetamine.

Suurem osa ülalnimetatud ülesannetest on seotud õiste õhupommitamisega. Õise pimeduse katte all waenlase seisukohtade ilmudes, wõiwad lennukid, wõrdlemisi madalal lahing-kõrgusel hõljudes, suured hulgad lõhkeaineid alla loopida ning arwamata kahju sünnitada. Silmapaistew on siin asjaolu, et teostamist leiab nii tähtis tegur, nagu seda on ootamatuse printsiip, mis waenlase juures paanikat sünnitab.

Öölendude organisatsioon.

Öölendude organiseerimine on seotud tehniliste raskustega, mis aga öölendude teostamisel sugugi mõõduandwad ei pea olema. Raskused organiseerimisel tasuwad end rikkalikult nende tagajärgedega, mis saawutatakse. Jõuame küsimuseni, missugused peawad olema eeltingimused, et öölennumud korralikult ning otstarbekohaselt saaksid teostatud? Sarnasteks eeltingimusteks on:

- a) Hästi ettewalmistatud isiklik koosseis (lendurid, waatlejad, mehaanikud j. n. e.).
- b) Wastawa sisseseadega warustatud lennukid.
- c) Wastawalt korraldatud maandumiskohad (aerodroomid).

Et ülaltähendatud eeltingimustega põhjalik tutwunemine suure hulga üksikasjadega seotud, siis tuleb siin piirduda ainult päliskaudse ülewaatega.

Põhimõttelikult ei erine õine lend päewawalgel ettewõetud lennust. Waiksel ning kuupaistelisel walgel ööl on aina lõbu üle maapinna hõljuda. Orientatsioon on hää: meri, järwed, jõed, metsad, linnad, kauged tuled ja raudteeliinid on selgesti nähtawad. Kui weel aerodroom wastawa walgustus-sisseseadega warustatud, nii et lendur maandumise kõrgust tabada wõib, ning sideteenistus aerodroomi ja õhus wiibiwa lennuki wahel wastawalt korraldatud, siis wõib lendur oma ülesande täitmisele rahulise südamega asuda. Kuid sõjaoludel tuleb tegutseda igasugustel tingimustel, tuleb lennata ka kottpimedatel sügisöödel, mispärast siis ka lendur wastawa wilumusega peab olema. Iga lendur peab, nii öelda, „öölennumu kooli“ läbi tegema, mis koosneb lendudest instruktoriga kuuwalgel ning kottpimedal ööl, lendudest aerodroomi piirkonnas iseseiswalt ning pikamaalistest ülelendudest igasugustel tingimustel. Sarnaste harjutuste tagajärg on, et lendur enesele weresse kaswatab järgmised reeglid:

- a) enne õhku tõusmist wõtab pika stardi,
- b) tõuseb aegamööda, wäikese nurga all, et kiirust mitte kaotada,
- c) maa läheduses ei tee mittetarwilikke ewolutsioone,
- d) õpib oma lennuki ning aerodroomide walgustuse ja signalisatsiooni sisseseadeid tundma.

Lendur-waatleja training on umbes sarnane lenduri trainingule, muidugi sellele kutsele wastawate wariatsioonidega.

Kui nüüd tarwitatawate lennukite omadusi waadelda, siis peab tähendama, et õiseks lennuks on kohased mitmetüübilised lennukid. Kuid kõik nad peawad pääle üldiste tehniliste omaduste (awar wäljawaade lendurile, staabiilsus, wäike maandumise kiirus j. n. e.) weel warustatud olema walgustuse ning signalisatsiooni sisseseadetega. Samuti peawad ka maandumiskohad (aerodroomid) õisteks lendudeks walgustuse ning signalisatsiooni sisseseadetega warustatud olema, mis iseäranis täielikud ning ajanõuetele peawad wastama.

Kui kõik eeltingimused õisteks lendudeks korralikult täidetud ning korraldatud on, siis wõib õhujõud mõjuwa tegurina esineda niihästi kaitsel kui ka pääl tungil.

Soome sõjawäe manööwrid.

Möödunud aasta augustikuul korraldati Soomes manööwrid, millest osa wõtsid kaks diwiisi. Endistega wõrreldes olid need manööwrid osawõtjate arwu poolest Soomes kõige suuremad.

Kõrgem juhatus oli erilist rõhku pannud selle pääle, et manööwrid kujuneksid õpetlikuks niihästi sõduritele kui ka kõrgematele juhtidele. Päästaap oli peaaegu terwelt wälja käsutatud, Helsingi jäeti ainult mõned nooremad Kindralstaabi ohwitserid hädatarwilikuks tööks. Teised, eesotsas Kindralstaabi ülemaga, wõtsid manööwritest erapooletutena osa. Pääle selle oli wahemeestena ametisse pandud rohkesti ohwitseri nendest wäeosadest, kes manööwritest osa ei wõtnud, samuti ka kaitseliidust.

Manööwri kõrgema juhina esines Soome sõjawäe ülemjuhataja kindral Wilka m e r. Tema abiks olid kõrgemad ohwitserid erialade järele.

Manööwrist osawõtjad wäeosad jagunesid siniste ja walgete pooleks. Siniste (idapoolne grupp) koosseisu kuulusid kolm jalgwäe rügementi, jalgwäe allohwitseride kooli pataljon, üks jalgrattasõitjate pataljon, 7 eskadroni ratsawäe, kaks wäljasuurtükiväe gruppi, telegraafiosad, raadiojaamad, lennukid ja autokolonn. Walged (läänepoolne grupp) koosnesid neljast jalgwäe rügemendist tagawara ohwitseride koolist, kahest ratsa eskadronist ja kolmest kahurwäe grupist; teised osad nagu sinistelgi.

Suurearwuline erapooletute salk oli poolte wahel ära jaotatud; kummagi diwiisi ülema juures kõrgemad Kindralstaabi ohwitserid, nii siniste juures kindral Enkel. Nendele allusid abilistena ohwitserid suur-tükiwäe, ratsawäe, inseneriwäe ja jalgwäe alal; wiimastest oli iga kompanii juures vähemalt üks. Erapooletute tarwitada olid lennukid, autod, mootorrattad, jalgrattad ja hobused; ka oli nende käsutuses teatud arw sõdureid. See wõimaldas neile igale poole ilmuda, endid wastastikku ja ka kõrgemat juhatus olukorra üle alaliselt informeerida ning tegewuse jätkamise kohta kiirelt ühisele otsusele jõuda. Nende silm ulatas igasse kuulipilduja pesasse ja patarei waatepunkti; tähele panemata ei jäänud ükski piilkond, s. t. arwestatud said kõik need peensused, mis manööwritel nii kergesti ära unustatakse, lahingus aga otsustawa tähtsuse wõiwad omandada.

Erapooletute otsuseid täideti kõigi poolt nagu manööwri kõrgema juhataja käske.

Manööwri käigu üksikasjade kirjeldus wiiks liig kaugele, sellepärast peatame tema juures lühidalt.

Pooled asusid manööwri algul järgmiselt: siniste pääosad Lappenrantas, üks rügement Simolas; walged — Uttis ja Inkeroinenis. Oletati, et mõlemad pooled kuulwad kahediwiisilise koosseisuga armeesse. Oietatud jõudude omawahelised kokkupõrked, edu ja ebaedu tehti pooltele teatavaks kõrgema juhatus poolt; samuti täitis kõrgem juhatus mõlemate oletatud armeede staapide aset, sellega olene juhatusest palju, ja ta käes oli mõjuw abinõu manööwri läbiwiimiseks kindla plaani järele. Manööwri raioon oli piiratud põhjapoolt Sawitaipale — Selänpää joonega, lõunapoolt — Simola — Muurola — Myllykoski joonega. Manööwri aluseks oli järgmine olukord: walged on taandunud ja koondawad jõude wastupanuks idapool Kymene jõge; sinised on pääle Wiipuri waldamist päaletungi jatkanud ja ülaltähendatud raiooni jõudnud. Kokkupuutumist waenlasega ei ole. Sinised kawatsewad lääne sihis edasi liikuda — esialgse eesmärgiga Kymene jõe üleikäigu kohti oma alla wõtta. Manööwri eesmärgiks oli selgitada Kymene jõe ülemineku kohtade aktiivkaitse wõimalusi. Maastik manööwri piirkonnas Lappenranta — Kauwala wahel on künkline, metsaga kaetud ja järwede ning jõgedega tihedalt läbi lõigatud, iseäranis põhjapool raudteed; lõunapoolne osa rohkem soine.

Selle maa-ala iseloomustawa joonena paistab silma idast läände wiivate teede wahesus ja selle tõttu raske läbipääsewus nimetatud sihis, kuna ühendus põhjast lõunasse soodsam. Wõib tähele panna teatud sarnadust meie Wiru wäerinna oludega. Arwesse wõttes, et Lappenranta — Sawitaipale — Selänpää tee kaudselt eesmärgile wiib ja päälegi manööwri piirkonna põhjapoolset piiri kujutas, kuna Wiipuri — Hamina tee temast wäljaspool, siis oli tegewuse pääsuun, päaletungi „raskuspunkt“ teatawal määral ette määratud. Nimelt awanes suurematel osadel ja wooridel edasilikumiseks Kauwala sihis ainuke wõimalus tarwitada teed üle Luumäki. See maastikust tingitud põhimõte läbistas siis ka siniste tegewust kuni

lõpuni ja oli põhjuseks, et manööver kujunes pääjõudude frontaalseks kokkupõrkeks. Walged lootsid wastast kinni pidada Kaipiaisen—Ütti raioonis, tugenedes wälkindlustustele, ja pääjõududega wastulööki anda Enäjärwe poolt. Sellele wastawalt grupeeriti kõik jõud.

Esimene manööwri päew lõppes ratsawäe ja jalgrattaosade kokkupõrgetega; sääljuures häwitati walgete rattasõitjate pataljon peaaegu terwelt, mis end pärast-poole walusalt tunda andis. Siniste pääjõud asusid õhtul Luumäkis. Teine päew kulus walgetel selleks, et end kaitseks korraldada, kuna sinised ettewaatlilikult edasiliikumist jätkasid; nende eelosad löid wastasega luur-lahingut, et eelpositsiooni kontuure kindlaks teha.

Kolmandal manööwri päewal arenes wõitlus Kaipiaisen'i raioonis otsustawaks lahinguks. Walged asusid esimestena pääletungile kella 11 paiku Enäjärwe juures. Sinised algasid pääle 10-minutilist suurtükile ettewalmistust rünnakut kell 13. Walgete parem tiib oli selle aja jooksul juba edasi jõudnud ja selle tõttu side raudteest põhjapool asuwate osadega nõrgaks jäänud. Sinistel läheb korda pääle 1½-tunnilist lahingut läbi murda, kuna walged oma rusikat maksma panna ei suuda ja temaga tühja kohta lööwad. Kell 16 oli nende seisukord kaunis lootusetu ja tehti waherahu. Sellega lõppes manööwer.

Erapooletute otsust, kes wõimalikuks tunnistasid ja lubasid sinistele kindlustatud wööde waldamist keskpäewal, wõib mitte pooldada. Ta kutsus ka koha pääl lahkelisid esile. Kuid see otsus on iseloomustaw soomlaste kohta hoopis teisest küljest: ta tunnistab sügawalt nende iseloomusse juurdunud weendumust initsiatiivi ja pääletungi ärawõitmatusest, hoolimata kõigist nüüdisaja kaitsewahenditest. Waadeldes manööwrit sellest küljest, s. t. hinnates seda kui füüsilist ja waimlist katset juhtidele ja sõduritele, peab ütlemata, et Soome regulaar-sõjawägi tõsine jõud on. Jalgwägi on kõigiti hästi warustatud — kuni optiliste kaugusmõõtjateni raskete kuulipildujate tarwis. Maastiku kasutamine, orienteerumine metsades, tule ja liikumise kokkukõlastamine pääletungil on hästi kättest drillitud. Nende organisatsiooni juures on see ka lihtsam kui, näiteks, sakslastel.

Jagude koostötamine pole keeruline, sest Soome jalgwäes on läbi wiidud ühtlusejao põhimõte ja kõik jaod on kergete kuulipildujate warustatud. Nii wastab tema tulejõud täielikult praegusaja lahingu nõuetele. Rännakud tehakse pikad. Sääljuures wõib tähele panna wäeosasid, kes pääle 30-kilomeetrilist rännakut kerge sammuga ja wäga hääs meeolus liiguwad. Üks rattasõitjate pataljon käis 1½ tunni jooksul 28 klm ära. Rattasõitjad kasutati ära wäga mitmekesiselt, ja nad esinesid manööwriil wäärtusliku osana. Alguses täitsid nad ühes ratsawäega kaugeluure ülesandeid, siis jäid nad, pääle selle kui ratsawägi tiibadele üle wiidi, rinde ette ja wõtsid tähtsamad kohalikud esemed oma alla, kokkupuutumist waenlasega kuni eelwägede kohaleilmumiseni alal hoides. Pärast, diiwi warus olles, omandas nende liikuwus suure tähtsuse, nimelt rasketel silmapilkudel mõnes rinde osas. Maa- ja lennuwäe koostötamine sündis signaalide abil, kuna traadita ühendus puudus.

Wastawalt Prantsuse põhimõtetele kindlustawad ka soomlased eelwäele alati mõjuwat suurtükile toetust. Soome organisatsiooni iseäralduseks on diiwi raskete kuulipildujate kompaniid. Neid tarwitatakse ka eelwäe toetuseks ja siis esinewad nad üksustena. Ses mõttes on märgata soomlaste kalduwust saksa wäedete poole, kes raskete kuulipildujate koondatud tegewust esiplaanile seawad. Kinnisel maastikul seda päris otstarbekohaseks pidada ei saa.

Silma paistab Soome suurtel manööwritel soomuswägede puudumine; meie oludus oleks see wõõrastaw. Soome kodu-sõjas ei mänginud soomusrongid arwatawasti suurt osa.

Ei saa ka leppida sellega, et öösel tegewus seismas oli.

Kokkuwõttes peab ütlemata, et Soome manööwrid täiesti kordaläinuteks wõib lugeda, hoolimata mõnest ebaloomulikust nähtusest, mis manööwritel, kus wastase tuld ainult ette wõib kujutada, möödapääsemata.

Manööwri õpetlikkus oli tagatud erapooletute suure arwu ja nende ettewalmistuse läbi. Kk.

Seina- ja suusõnalised ajalehed Wene punawäes.

Juba mitu aastat praktiseeritakse Nõukogude Wene punawäes n. n. seinaja suusõnaliste ajalehede väljaandmist agitatsiooni ja haridus-meelelahutuse wahidina. Praegu ei leidu, näiteks, Leeningradi sõjaringkonnas ühtki wäeosa ega kooli, kes oma seinaja ehk suusõnalist ajalehte välja ei annaks, nagu ringkonna poliitilise walitsuse häälekandja „Krasnaja Swesda“ tõendab.

Seinaleht olewat wäeosa elu peegeldajaks. Mõnes wäeosas, näiteks 1-s Leeningradi jalgwäe koolis, annawad seinalehti välja isegi wäiksemad allüksused (rühmad, jaod). Sisukamad neist lehtedest on muidugi suuremate wäeosade omad, mis umbes järgmise kawa järele redigeeritakse: lühike juhtkiri põlewama päewaküsimuse üle wäeosas, siis parteielu, haridus-meelelahutustöö; jumalawastane, terwishoiu, kirjanduse jne. osakond; päewakaja, wäeosa erialasse puutuwad teated, edusammud mitmesugustel aladel; „Püssiwardaga mööda selga“ (wäärnähtused); kirjawastused, teadaanded ja kuulutused lõbusas toonis. Suurt rõhku püütakse panna lehtede wälimuse pääle. Kõik, mis iseäralise tähtsusega, katsutakse esile seada mitmesuguste kaunistuste, jämeda trüki jne abil. Kaastööliseks olewat koondatud kõik kirjaoskajad punawäelased. Kaastööd tulewat kokku rohkem kui seda jõutakse ära mahutada. Materjaali läbitöötamiseks ja korraldamiseks on klubide ja punaste nurkade juures „redaktsiooni kolleegiumid“.

Mis puutub „suusõnalistesse ajalehtedesse“, siis on neil juba oma ajalugu seljataga. Esialgu sündis nende „toimetamine“ järgmiselt: redaktsiooni kolleegium jagas kirjutused oma wahel ära ja iga liige kandis oma osa koosolekul ette. Kuid see meetod olewat kuulajaid warsti ära tüüdanud. Huwiäratamiseks hakati tarwitama illustratsiooni ehk n. n. elawat lehte, mille „väljaandmiseks“ rakendati wäeosa näitetrupp, kino, kuulajad ise jne. Millisena esineb see elaw suusõnaline leht praegu punawäe klubides ja punastes nurkades, selleks mõni näide ajakirjanduse weergudelt:

Kohalik elu: kirjaoskamatause likwideerimine.

Punawäelased on koondatud klubisse ja ootawad etenduse algust. Kuid eesriide

tõstmisega wiivitatakse. Äkki tormab punawäelane, puss käes, esimeses reas istuwa kommissari kallale ja kisendab: „tapan mõrtsuka!“ Kaasteeniijad katsuwad korrarikkujat taltsutada ja kinni hoida. See äga möirgab edasi: „Ükskõik, tapan, kui mitte täna, siis homme! Küllalt punawäelasi piinamast“.

Lõppude lõpuks selgub, et wäeosa kommissar annud käsukirja kirjaoskamatause rutuliseks likwideerimiseks, välja kuulutades, et kirjaoskamataid edaspidi enam puhkusele ei lubata. Wäeosas on selle järeldusel rahulolematust, mida eelnimetatud „pussikangelase“ kaudu illustreeriti. Ja siinsamas peab kommissar lühikese kõne kirjaoskamatause pahest ning selgitab tema likwideerimise wajadust. Publikumis elaw käteplagin. Käsukiri on kõigile punawäelastele jäädawalt ajudesse raiutud. Eesriide tõuseb ja algab näitemäng.

Sanitaar-ala: siifilis on külgehakkaw.

Närwiliselt etenduse algust ootawa publikumi tähelepanu köidab kahe punawäelase waielus, mis esialgu tasa, pärast äga ikka waljemini kostma hakkab. Areneb „sanitaar-pildike“. Asi on selles, et üks punawäelane on wõtnud maast paberossiotsa, mida keegi korrarikkuja sinna wisanud, ja tahab tõmmata ka mõne „klahwi“; teine äga hoiatab, et niiviisi wõib kergesti siifilisse jääda. Waielus ähwardab iga minut „lööminguks“ minna. Nähes, et publikumi huwi wahejuhtumisest küllalt wallatud, astub tülitsejate juure wäeosa arst, kes tüli lahendab ja kõigi kuuldes haiguse laialilagunemise kohta huwitawa ülewaate annab.

Wälisilmast: Saksamaa tööliste elu.

Näitelawa on tühi, eesriide ülestõstetud. All näitelawa ees laua taga istub „toimetaja“. Kino-putkast langeb näitelawale wirwendaw walgus. Toimetaja kirjeldeb üksikuid momente Saksamaa tööliste elust, kuna wäeosa näitetrupp seda wirwendawa walgustuse saatel näitalawal demonstreerib. Illustratsioon lõpeb kokkuwõtliku kõnega.

Olgu see järelmõtlemiseks neile, kes meie malewas haridus-meelelahutustöö eest hoolitsewad.

—ms—

Kalifeed.

W Kruus

(Lõpp).

Mõni päew hiljem alustas Landeswehr waenulikku tegewust. Ka wäeosal, kus Mõru teenis, tuli uue waenlase wastu wälja astuda. Neis wõitlustes toetasid meid nõrgad Läti abiwäed. Wiimaste hulgas oli palju endiste Läti punaste wäeosade sõdureid, kes meie wastu wõideldes wangi olid langenud ja hiljem meie walitsuse poolt Läti walitsusele üle antud. Nüüd wõideldi koos ühise waenlase wastu, kes mõlemaid riike ähwardas.

N. linnakese all oli pääletungiwa wastasega äge lahing käimas. Mõru, kes ühe rühmaga warus oli seisnud, sai käsu omadele lahingu appi minna. Linnakese turult, kuhu mürskude lõhkemised ja kuulipildujate ragin selgesti kostis, üle minnes, tegi Mõru peatuse, et meestele enne lahingut nende suuri kohustusi isamaa wastu weel kord südame pääle panna. Mehed aga, selle asemel et Mõru suuri sõnu kuulata, asusid lahingueelse ärewuse sumbutamiseks piipe suitsetama. Nii mõnelgi neist wõis see wiimaseks piibutäieks saada.

Turul asus weel salk lätlasi, kes nagu meiegi mehed lahingu pidid minema. Udishimulikult silmitseti üksteist. Lätlased olid wiltsalt riides. Seda polnud imeks panna. Walitsus, kellele nad ustawaks olid jäänud, oli kukutatud ja sunnitud laewadele põgenema. Nii polnud kedagi, kes nende eest tõsiselt oleks hoolitsenud.

Keset oma kõnet heitis Mõru korraks pilgu lätlaste poole ja märkas nende hulgas kedagi, kes, ise räbalais, silmad pärani tema kalifeid uuris. Mõru sai sellest tähelepanust nii meelitatud, et ta oma kõnega isegi segi pidi minema. Ainult üks tuli talle imelik ette. Talle näis, nagu oleks lätlane ja selle räbalad talle tuttawad. Kuid, kus ta nendega waremalt tuttawaks oli saanud, ei tulnud tal meelde, ja selle kallal juurdlema hakata polnud tal mahti. Ainult wahete wahel heitis ta keset oma kõnet pilgu lätlase poole, kes tema kalifeid endise tähelepanelikkusega silmitses.

Äkki käis Mõrul mõttewälgatus pääst läbi. See oli sama lätlane, kelle ta wangi oli wõtnud, ja kellelt ta kalifeed oli omandanud, mida ta praegu jalas kandis. Mõru, kes parajasti seletama oli hakanud, miks isamaa eest ilus on surra, katkestas oma kõne kõige ilusamas kohas.

— Marss lahingu! — hüüdis ta meestele, kelledele kõne äkiline lõpp täiesti ootamata tuli.

Rühm hakkas liikuma. Lätlased järgnesid talle. Kahe salga wahekojal aga liikus, kartes Mõru silmist kaotada, kalifeede endine omanik. Et lätlase käest, kelle ülalpidamine Mõru rahutuks hakkas tegema, pääseda, lisas wiimane sammu juure. Wahemaa kahe salga wahel suurenes, ning lätlane jäi maha.

Lahingkorras jõuti lahingwäljale. Sakslased asusid pöösastega kaetud seljandiku taga, eestlased männiku weerul, mõlemate wahel oli põld. Eestlastest paremal pool, samuti männiku weerul, asusid lätlased. Neid lahutas raestik.

Lahingu pinewuses oli Mõru oma wastase unustanud. Kuid ümber waadates nägi ta äkki raestikus kändude wahel kedagi ettewaatlilikult lähemale roomawat. Omaks ehmatuseks nägi ta, et roomaja oli lätlane, kalifeede endine omanik. Ettewaatlilikult lähenes ta roomates Mõrule. Wiimati jõudis ta Mõru seljataha. Sel hakkas korraga palaw. Ta tegi siiski, nagu polek ta lätlast märganud, lasi huupi, ilma et aega oleks olnud sihtida.

— Keda ma näen, Teie! — ütles ta pöörates äkki lätlase nagu wana tuttawa poole Wene keeles, mille mõlemad Wene sõjawäes teenides ära olid õppinud. — Kuidas käega lugu! On juba paranenud? Õnneks, et weel õigel ajal siis wahele sain. Muidu oleksid minu poisid Te hoopis maha löönud.

Lätlane naeratas sapiselt.

— Ma tulin oma kalifeede järgi, — ütles ta lühidalt.

— Kalifeede järgi! Lähme koos Riiga, kukutame sakslaste ja Needra walitsuse, ega uus walitsus siis Teid juba kalifeedeta ei jäta.

— Ma tulin kalifeede järgi, mis Teil jalas.

— Aga need on ju minu omad, minu sõjasaak! Ma wõtsin Te wangi, eh, eh, eh. Panin elu, kui nad Teilt wõtsin, kaalule. Mulle anti isegi selle eest wabadusrist.

— Kena kangelastöö! kargab mõirgamisega metsast wälja, ehmatas mehed ära. Ma küsin, kas annate mulle kalifeed tagasi.

— Meie ei saa ju neid ometi siin ümber wahetada! — ütles Mõru puiklewalt.

— Samas on liiwaaugud, wahetame sääl ümber.

Mõru tegi, nagu poleks ta, olles kibe-dasti laskmisega ametis, ettepanekut kuulnud.

— Olete nõus? — küsis lätlane.

— Ei.

— Häa küll! Siis ei jää muud üle, kui oma walitsuse poole pöördä. Küll see õiendab.

Ja ettewaatlíkult roomates hakkas lät-lane jälle omade poole tagasi minema.

Kalifeedest kippus seega riikide wahe-line asi saama, mille pärast, wõib olla, isegi märgukirju tuli wahetada. Mõru oli kindel, et kui asi nii kaugele peaks mi-nema, siis kalifeed talt wõetakse ja nende endisele omanikule tagasi antakse. Sest ei wõinud loota, et riigid, kes üksteisega liitlased, oma sõbralíkku wahekorda pükste pärast, mis isegi enam kõige uuemad polnud, rikkuma hakkaksid. Päälegi aimas Mõru, et tal trükitud seaduste järele õigust polnud. Ta oli toiminud sõja ajal tekkinud õiguse järele, mis harilikust õigusest suu-resti lahku läheb. Ja kui siis wiimati Mõrult ta kalifeed wõetakse ja kellegile, kes neid kaitsta ei osanud, tagasi antakse, talle, wõib olla, isegi noomitus tehakse,

satub ta kaaslaste pilke ja naeru alla. Oli kahtlane, kas talle, kui skandaaliga määritule, enam siis ka aseohwitseri au-kraadi, millest ta juba mõnda aega oli unistanud, antakse. Wiimase mõtte juures asus meelega Mõru rinda. Ja meelega heite mõjul, nagu see wahel juhtub, muu-tus ta äkki wapraks.

— Wennad, — ütles ta, püsti tõustes, murisewal häälele. — Näitame, et Lembitu waim weel meie keskelt pole kadunud. Minule järele! Hurraa!

Ja meile juba tuntud hirmsa mõirgega tormas Mõru, terwet wõitluse joont endaga kaasa kiskudes, waenlasele pääle. Wiimane ei suutnud sarnast hoopí wälja kannatada ja põgenes.

See oli Mõrul wiimane wägitöö, mis kalifeedega seotud. Lätlase ähwardust kar-tes, kinkis ta, et käed puhtad oleksid ja talt midagi nõuda ei saaks, kalifeed kel-legile algajale kapralile, kes, oma karjääri algul olles, nende järele suurt wäjadust tundis. Mis lätlase ähwardusse puutub, siis jäi see ainult ähwarduseks, nii et Mõrul oma heldet kinkimist hiljem kahetseda tuli. Ainult see, et ta warsti ohwitseri ase-täitjaks ülendati, millest ta nii palju oli unistanud, lohutas teda.

Ametlikud teated.

Sõdurite waba aja kasutamise kord.

(Sõjaministri käsukiri № 88, 28. weebr. 1924).

Sõjaministri päewakäsu Nr. 339 — 1923 a. täiendamiseks sõdurite waba aja kasutamise kohta pannakse maksma alljärgnew kord. See kord astub sisemäärustiku §§ 327, 328, 329 ja 333 asemele kõigis maa- ja lennuwäe osades ja neis meriwäe osades, mis asuwad maal.

I. Sõdurite wäljalaskmine kuni õhtuse loenduseni.

1. — Kõik reamehed, kapralid ja ajateenijad allohwitserid omawad õiguse lahkuda oma wäe-osa asukohast kuni kella 20³/₄ — äripäewadel pääle päewaste õppuste lõppu ja pühapäewadel pärast lõunasööki: a) kui nad wabad on kõigist töö- ja teenistustoimkondadest toimkonnalehe põh-jal; b) kui nad wäeosa sisemises elus ettenähtud kohustused (relwade puhastamine, warustuse korraldamine, loomade eest hoolitsemine ja muud jookswad tööd) pääle õppuste lõppu on täitnud; c) kui neile pole kohuseks tehtud osa wõtta wab-awal ajal korraldatawatest loengutest, harjutustest, etendustest jne., mille ülesandeks on waimlise ja kehalise kultuuri arendamine; d) kui wäeosa ülema korraldusel ei ole erakorralistel wäjadustel ajutiselt üldse keelatud wäeosa piirkonnast lah-kuda; e) kui nad ei kuulu karistatute liiki.

Märkus 1. Wäeosa asukoha piiridesse loe-takse wäeosa eluruumid ja muud igapäewaseks

tarvitamiseks ettenähtud kõrwalised ruumid, sa-muti ka kasarmu õu. Asukoha piirid määrab täpselt kindlaks diwiisi ülem.

Märkus 2. Kõik toimkonnad peawad olema käesolewaks päewaks hiljemalt kella 17 kindlaks määratud ja toimkonnalehte kantud.

Rühma ülemad (ohwitserid) on kohustatud wä-hemalt üks kord nädalas ja kompanii ülemad wähemalt üks kord kuus kontroleerima toim-konnalehti, oma allkirjaga seda kinnitades.

2. — Kõik üksikult wäljaminewad sõdurid ja allohwitserid peawad määratud wormi järele kor-ralikult ja puhtalt riides olema. Nad on kohusta-tud enne lahkumist oma wäeosa asukohast regist-reeruma oma kompanii wõi kompaniile wastawa üksuse korrapidaja juures, ette näidates oma isi-kutunnistuse.

Ülemaltähendatud korrapidaja walwab, et wäl-jaminejad oleksid wormi järele ja puhtalt riides ja et nad ei wiiks wälja keelatud asju. Ta regist-reerib nad wäljalastute raamatusse (Sisemäärus-tiku lisa 19). Kui wäljalastu selle paragrahwi nõue-tele ei wasta, siis esitab tema weltweebile.

Üleajateenijad wõiwad lahkuda korralikkudes priiüietes.

Tagasitulejad on kohustatud wiibimata ilmuma kompanii korrapidajale wõi sellele wastawale isi-kule. Wiimane waatab tagasituleja üle ja märgib

raamatusse tagasituleku aja. Kõigist mitte kainees olekus ilmunutest ja keelatud asju (joowastawad joogid ja teised asjad, mida ei tohi hoida ega laiali laotada kasarmus) kaasatoojatest kannab ette weltweebliite.

3. — Punktides 1 ja 2 ettenähtud tingimustel wõiwad reamehed, kapralid ja allohwitserid lahkuda wäeosa asukoha piiridest pühapäewadel ja pühadel kella 8 kuni lõunasöögini ja pärast lõunasööki kuni kella 20^{3/4}.

Märkus. Arajäämiseks lõuna- ja õhtusöögit (s. o. wäljajäämiseks hommikust kuni õhtuse loenduseni) on tarwilik weltweebli luba, küsides seda eelmisel päewal mitte hiljem hommikuste õppuste lõppu. Terweks päewaks wäljajäämiseks lubasaanute jaoks toitu ei walmistata.

4. — Noorsõdurid enne reameheks ülendamist wõiwad weltweebli loaga lahkuda oma wäeosa piirkonnast kuni õhtuse loenduseni, üksiku wäeosa ülema poolt kindlaksmääratud päewadel ja tundidel, wälja minnes ja tagasi tulles peawad noorsõdurid ilmuma oma wahetule ülemale ja kompanii korrapidajale ehk sellele wastawale isikule.

II. Wäljalaskmine õppuste ja tööde wahetundidel.

5. — Lahkuda wäeosa asukoha piiridest õppuste ja tööde wahetundidel wõib äärmise wäejaduse korral lubada weltweebel, selle tingimusega, et wäljalubatu oleks tagasi weerand tundi enne õppuste wõi tööde algust. Wälja minnes ja tagasi tulles peawad wäljalubatud ilmuma oma wahetule ülemale ja kompanii korrapidajale ehk sellele wastawale isikule.

III. Wäljalubamine hilise ajani ja ööseks.

6. — Wäljalubamist hilise ajani ja ööseks, samuti kui lühikeseajalist puhkust, ei ole kellegil õigus nõuda, sest see on tasu korraliku teenistuse kohuste täitmise eest ajateenijatele, kui seda teenistuse huwid wõimaldawad. Seda wäljalaskmise luba ei tohi anda alaliseks wõi teatawa aja jooksul, waid igaks korraks eraldi.

Kompanii ülemal on õigus wälja lubada teenistusest wabal ajal: a) kuni kella 1 öösel, kui järgmisel päewal on õppused; erakorralistel juhtumistel, tungiwa wäejaduse korral, mis täielikult põhjendatud, ka kuni hommikuste õppuste alguseni, kandes sellest ette pataljoni ülemale; b) hiljemaks kui kella 1 öösel ja üheks ööks, kui wäljalubatu on järgmisel päewal waba õppusest ja toimkondadest, kusjuures selle wäljalubamise aeg ei tohi kesta üle 36 tunni.

7. — Hilise ajani ja ööseks wäljalubatud saawad oma wahetu ülema käest kompanii ülema poolt allakirjutatud ja kompanii pitsatiga kinnitatud õõluba (Sisemäärustiku lisa nr. 17), mida nad on kohustatud wälja minnes kompanii korrapidaja ehk wastawa isiku juures registreerides ette näitama ja tagasi tulles temale ära andma.

IV. Üleajateenijate wäljalaskmine.

8. — Üleajateenijatel on õigus pärast kõigi teenistuskohuste täitmist wabal ajal lahkuda oma wäeosa asukohast nii enne kui ka pärast õhtust loendust, kokku wahetpidamata mitte kauemaks kui 12 tunniks. Oma asetäitjaks määravad weltweebliid ühe rühma allohwitseridest, rühma allohwitserid — ühe oma jaoülematest ja jaoülemad ühe rühma ülema poolt asetäitjaks ettenähtud meestest. Asetäitjal ei ole õigust lahkuda ega määrata ise omale asetäitjat.

Wäljajäämist rohkem kui 12 tunniks lubab kompanii ülem.

9. — Üleajateenijatele antakse wäljaminemiseks kompanii ülema poolt alaine õõluba.

Wälja minnes ja tagasi tulles on nemad kohustatud registreeruma kompanii korrapidaja juures, wäljamineku juures ära tähendades, kui kauaks nemad lahkuvad.

10. — Nendes üksustes, mis ei wasta kompanii organisatsioonile, määrab üleajateenijate wäljalaskmise korra kindlaks wäeosa ülem analoogiliselt eelmistele reeglitele.

V. Üksikute kaitsewäelaste ülespidamine wäljaspool wäeosa asukoha piiridest.

11. — Iga kaitsewäelane peab alati puhtalt ja korralikult ettenähtud wormi järele riides ja kaine olema, nagu see kohane Eesti kaitsewäelase kõrgele kutsele.

12. — Wiibides awalikus kohas, peawad kaitsewäelased end üles pidama oma kutsele ja isamaakaitsele omase wäärilikkusega, andes kaaskodanikkudele eeskuju seaduse austamises ja awalikkudes kohtades makswate määruste täitmisel; nemad peawad wiisakad olema kõigi ja iseäranis aupakklikud ja wastutulelikud wanemate inimeste ja naisterahwaste wastu.

Nemad ei tohi segada end tüldesse, osa wõtta kogumistest, märatsemistest ega üldse mingisugusest korrarikkumisest. Kui aga mõni awaliku korra hoidja ametnik (politsei ja teised) pöördub oma kohuste täitmisel nende poole kaasabi saamiseks, siis peawad nad seda andma.

Iga kaitsewäelane peab eemale jääma niisugustest kohtadest ja asutustest, milles wiibimine ei ole kohane kaitsewäelase aumõistele.

13. — Igal ajal ja igas olukorras peab waljusti kinni peetama distsipliini wälisest awalduswormidest. Sõjawäelisest kaswatuses, distsipliinist ja sõjalisest waimust annab tunnistust iga üksiku kaitsewäelase korralik wäljanägemine, weendunud ja enesekindlad liigutused, wäärilik ja aus ülespidamine, alluwate ja nooremate poolt aupakkikuse awaldamine ülemate ja wanemate wastu ning ülemate ja wanemate lugupidaw, korrektne ja wäärilik ülesastumine alluwate ja nooremate wastu, kes ühes ülemate ja wanematega on wõtnud oma pääle kohustuse kaitsta isamaa au ja rippumatust.

Iga kaitsewäelane peab meeles pidama, et tema järele ei otsusta üldine arwamine mitte ainult temast enesest, tema wäeosast, waid terwest kaitsewäest, mille wormi tema kannab. Au- ja kohusetunne kohustab igat Eesti kaitsewäelast eemale hoidma kõigist karistatawaist tegudest, samuti kohustab eeskujuliku eluwiisiga ja puhtsüdamliku kohusetäitmisega kaasa aitama kaitsewäe hää kuulsuse alalhoidmiseks kodu- ja wäljamaal.

VI. Järelwalwe kaitsewäelaste üle wäljaspool oma wäeosa asukohta.

14. — Üldise distsipliini täitmise järele wälwawad mitte ainult garnisonide ülemad (Garn. määr. § 8 p 1), komandandid (Garn. määr. § 18 p. 1 ja § 28) ja kaitsewäe politseilised orgaanid, waid ka kõik ülemad.

15. — Iga wanem on kindlasti kohustatud kaasa aitama üldise distsipliini alalhoidmiseks ja awalikuks tegema kõigi nende suhtes nooremate üleastumised distsipliini nõuetest ja awalikudes kohtades makswast korrast, tarwitades distsipliini rikkumise takistamiseks ja korratuste lõpetamiseks abinõusid, mis ette nähtud Sisemäär. § 14 ja Distsipl. määr. § 51.

Igasugune lõtwus wanema poolt sel alal on teenistuskohuste ja oma wõimu täitmata jätmine. Sellega kaotab oma makswuse Sõjaministri pwk. nr. 764 — 1920 a.

Sõjawäe Ühendatud Opeasutustes aspirantide kursused lõpetanud aspirandid ühendatakse lipnikkudeks Wabariigi Walitsuse otsusega 6. weebru-
arist s. a., wanusega samast kuupäewast, ja arwa-
takse reserwi, arwates 16. weebr. s. a.: August
Lillak, Jaan-Gustaw Kurrikoff ja Woldemar Grimm.
Nimetatakse Wabar. Walitsuse otsusega 6. weeb-
ruarist s. a.: Kolonel Karl Parts, Soomusrongide
Inspektor, Tehniliste wägede Inspektoriks, arwates
6. weebr. s. a.

Wälakse üle teenistusse: Kapten Wladimir Mel-
gunoff, Sõjawäe Staabi Korralduswalitsusest,
Auto-Tankide diwisjoni, arwates 15. weebr. s. a.
Alamkapten Juhan Purga, Sõjawäe Ühendatud
Opeasutustest, 1. jalgwäe rügemendi, arwates 1. now.
1923 a. Leitnant Karl Tammekand, Sõjawäe Staabi
Korralduswalitsusest, 1. soomusrongide rügemendi,
arwates 15. weebr. s. a. Noorem-leitnant Jaan
Kontse, Sõjawäe Staabi Korralduswalitsusest, 1.
jalgwäe rügemendi, arwates 15. weebr. s. a. Lipnik
Hugo Kolk, 1. soomusrongide rügemendist, 1. jalg-
wäe rügemendi, arwates 15. weebr. s. a. Lipnik
Nikolai Randmann, 1. soomusrongide rügemendist,
7. jalgwäe rügemendi, arwates 15. weebr. s. a.
Alamkapten August Ottan, 7. jalgwäe rügemendist,
2. jalgwäe rügemendi, arwates 1. weebr. s. a.
Noorem-leitnant Robert Ilthal, 2. jalgwäe rügemen-
dist, II diwiisi staapi, arwates 1. weebr. s. a. Kapten
Karl Waher, Auto-Tankide diwisjonist, Sõjawäe
Staabi Korralduswalitsusest, arwates 11. weebr. s. a.
Lipnik Karl-Rudolf Haus, 3. suurtükiwäe rügemen-
dist, 1. suurtükiwäe rügemendi, arwates 8. dets.
1923 a.

Nimetatakse (sanitäär-ohwitserid): Sanitäär-kol-
onel Aleksander Doilow, I diwiisi laatsaretist, sama
laatsareti wanemaks ordinaatoriks, arwates 1. mär-
t-

sist 1920 a. Sanitäär-kolonel Hugo Heffler, II di-
wiisi laatsaretist, sama laatsareti wanemaks ordi-
naatoriks, arwates 1. jaan. 1921 a. Sanitäär-major
Anton Stamm, Tallinna sõjawäe haigemajast, sama
haigemaja wanemaks ordinaatoriks, arwates 15.
maist 1921 a. Sanitäär-kapten Julius Bartels,
Tallinna sõjawäe haigemajast, sama haigemaja
keemia bakterioloogia kabineti juhataja kohuste
täitjaks, arwates 16. weebr. 1921 a. Sanitäär-leit-
nant Heinrich Pöbul, Auto-Tankide diwisjonist,
sama diwisjoni arsti kohuste täitjaks, arwates
1. augustist s. a.

Määratakse teenistusse: Leitnant Alfred Pup,
reserwist, Piiriwalwe walitsusse, arwates 9. weebr.
s. a. Leitnant Otto Tamm, reserwist, Piiriwalwe
Walitsusse, arwates 9. weebr. s. a. Noorem-leitn.
Wikenti Ilwest, reserwist, Sõjawäe Warustuswalit-
susse, arwates 14. weebr. s. a. Registreerimisele
ilmunud arst Konstantin Tamm, 10. jalgwäe rügen-
menti, arwates 20. weebr. s. a. Sõjawäe ametnik
Albert Borkwell, reserwist, Sõjawäe Ühendatud
Opeasutustesse, arwates 15. weebr. s. a.

Arwatakse reserwi: Sanitäär-major Victor
Häusler, 3. üksikust jalgwäe pataljonist, arwates
15. weebr. s. a.

Kustutatakse ohwitseride nimekirjast: Noorem-
leitnant Johannes Juur, reserwist, surnud 20. sept.
1922 a.

Keelatud restoraanid.

Tallinna Garnisoni Ülema käsukirjaga on
sõjawäelastel wormiriities käimine järgmistes
Tallinna möbleeritud tubades ja restoraanides
kässolewal aastal keelatud:

I. Möbleeritud toad: 1) „Hansa“ — Suur
Ameerika tän. № 4; 2) „Belgia“ — Soo tän. № 4-a;
3) „Kopli“ — Kopli tän. № 14; 4) „Union“ —
Wäike Kompassi tän. № 21; 5) „Kolme-korstna“ —
Suur Tartu maantee № 3.

II. Restoraanid: 1) „Birsha“ — Wanaturu
kaelas; 2) „Belgia“ — Soo tän. № 4-c; 3) „Koppel“ —
Kopli tän. № 14; 4) „Taara“ — Suur Pärnu maan-
tee № 9; 5) „Müüriwahe“ — Müüriwahe tän. № 11;
6) „Must-kass“ — Merepuiestee № 10; 7) „Mere-
meeste liit“ — Wana Sadama tän. № 10; „Lootuse
selts“ — Wäike Tartu maantee № 25; 9) „Olympia“ —
Uuel tänawal; 10) „Wambola“ (söögimaja) — Kopli
tän. № 2.

24. weebruari paraadi puhul Tallinnas.

On ju wana komme, et riigi suupäewi pühit-
setakse paraadidega. Rahwas tahab siis näha oma
parimat. Ta tahab mõnuleda uhkusetundest, kui
sõjawäelaste sirged read muusika taktile alistudes
uhkelt mööda sammuvad. Meie noores ja wäi-
kesses riigis, kus kodanikkude mälestusis wabadussõja
kangelasteed weel ununenud pole, saadawad möö-
dunewaid wäeosi waatajate paremad soowid.

Sõjawägi, kelle tegutsemist nüüd, rahuajal,
wähe nähakse, tõuseb neil suupäewil rahwa pojaks,
kelle sammude rütm kutsub südameid pidulikule
tuksumisele, kust kajastub: läheks Teil alati hästi!
Pidulikkust, uhkust walgub nii sammuja kui
waataja rinda!

Need päewad on rahwa pühapäewad, seepä-
rast peawad ka korraldused siin niisugused olema,
et 1) tuntaks ainult korda, kuid ei nähta mitte kor-
raldamist ja 2) et korraldused kellegi tunnet ei
haawaks.

Kahjuks, möödunud paraadi kohta seda öelda
ei saa.

Wäeosad ja paraadist osawõtjad seltskondlised
organisatsioonid asuwad Wabadusplatsil igale pa-
raadikorraldaja poolt kindlaksmääratud kohal. Eri-
otstarbeks aga oli kaks kohta üldisest platsist
eraldatud, kuhu 1) Wabadusplatsi keskele Sõja-
ministri kutsetega ja 2) Kaarli kiriku puiesteele garni-
soni ülema lubadega wõis pääseda. Platse piiras
politseinikkude aheilik.

Platside eriotstarbeks määramist tuleb täiesti
otstarbekohaseks pidada. Nii wõisid keskelt wälis-
riikide esitajad ühes meie tähtsamate tegelastega
ja kõrgemate sõjawäelastega kõige paremini meie
sõjawägede ridu näha, esimesed selleks, et oma
muljeid oma riikidele edasi anda, teised, et näha
oma külwi, et teaksid aidata, kust waja paigata.
Esimesed kaks liiki wajawad kutseid. Neid kutseks
Sõjaminister. Kõrgemad sõjawäelased aga peaksid

kutseita sisse pääsema. Politsei kontrolli alla kuulumine on neil ju piinlik. Et arusaamatusi ära hoida, kel sinna õigus minna, peaks „kõrgema sõjawäelase“ mõiste kindlaks määratama. Tingimata aga peaks sääl wiibima nende wäeosade ülemad, kelle wäeosad paraadmaristit osa wõtawad. Need ülemad kannawad siis ka hoolt selle eest, et vähemad sõjawäelased sinna ei pääseks.

Wabaduspäewa paraadil aga oli sinna, keskele, sattunud isikuid, kel midagi ühist ei peaks meie riigi loomisega olema. Nii wõis üht Tallinna juudi rätseppa täis eneseteadwust diplomaatide kõrwal seismas näha. Seltskonnategelane ta ei olewat, teised teenused pääle püksipressimise tal ka puuduwat. Ei tahaks uskuda, et tõsised diplomaadid sarnast naabrusest iseäraliselt armastaksid. Kontroleerijad oli sääl näha küll ohwitseride, küll politseinikkude näol, aga pääseda sisse wõis ikkagi igauks, kes selleks suuremat tahet awaldas.

Samuti oleks tarwilik olnud ohwitseride jaoks eraldi platsi määrata. Mõnes riigis isegi kohustatakse ohwitseri paraadi päält waatama, meil aga, kahjuks, raskendatakse sinna pääsemist. Plats ohwitseride jaoks oli küll määratud, kuid sinna pääseda wõis ainult garnisoni ülema loaga. Arwan küll, et luba ühelegi ohwitserile ei keelatud, kuid juba loa wõtmine tekitas iseenesest raskusi. Tallinnas elutsewad ohwitserid said sellest üle, kuid neil, kes pidupäewa hommikuks siia sõitsid ja kel ehk iseäraline huwi paraadi wastu, neil tuli end kurwa südamega rahwamassi hulka poetada, et säält kas wõi kikiwarwul mõnda wäeosaliikumist silmapilgukski tabada.

Segateated.

Wabariigi aastapäew Wõru garnisonis. Wabariigi kuuenda aastapäewa pühitsemine Wõru garnisonis sündis kõigiti selle päewa tähtsuse kohaselt.

Kell 12 oli paraad linna turul. Asjakohaste kõnedega esinesid siin garnisoni ülem kolonel J. Kruus ja omawalitsuste esitajad. Mehiselt mõõdusid orkestri helide all sõjawäe osad, mis pääasjalikult koos seisid noorsõduritest. Neile järgnesid kohalised seltskondlised organisatsioonid ja koolid. Paraad lõppes ühise rongikälguga surnuaedadele, kus wabaduswõitluses langenute haudadele, pärast palwetamist, sõjawäeliste auawalduste saatel pärjad pandi. Lõpuks oli ohwitseride kasiinos bankett, auwõõrastega kohalikest omawalitsuse ning seltskonna tegelastest, ja ball. Pidustuste hääks kordaminekuks oli hoolasti tööd tehtud. Garnisoni kasarmud olid kaunistatud seest- ja wäljastpoolt rohulusega ning riigi lippude ja lipukestega. Öhtul kõlas igaltpoolt rõõmus Eesti laul. Päewakohaselt peetud kõnede põhitoon oli tänulik imestus langenud ja elawate wabaduswõitlajate ees ning julge, täis paremaid lootusi pilk Eesti tulewikku.

Bibliograafia.

Fhr. v. Freytag-Loringhoven, Gen. d. Inf., Dr. h. c. der Universität Berlin, **Die Psyche der Heere**, hind pappkõites Saksa kuldmärka 6,50 (Eisenschmidt's Buch- und Landkartenhandlung, Berlin, N. W. 7, Dorotheenstrasse 60).

Lugeja õpib tundma, et wõidu ja kaotuse lõpulik põhjus peitub sõjawägede hingeelus ja et lõpuliku sõjaedu tähtsamaks eeltingimuseks on sõjawäes elawa kindla tahte kõrwal weel oma rahwa, seltskonna ja poliitika tegelaste usaldus sõjawäesse.

Nii saadeti ohwitser hulga rahwa silma ees ohwitseridele määratud platsilt politseinikkude poolt seepärast tagasi, et temal kollast piletit polnud ette näidata.

Politseinikkudele enestelegi näis see kontroleerimine piinlik olewat. Mõned neist tõttasid ütөлusega — ohwitseri nähes — juba ette, „Teil wist on piletit, olge hääd,“ et mitte enesetunnet haawata.

Sel piletisüsteemil oleks siis mõtet, kui ohwitseridele platsile minejate arwu sellega tahetakse piirata. Kui aga iga ohwitser, kes kutsele järele läheb, kutse saab, ei näi siin sarnast tahet olewat. Sel korraldusel puudub mõte, alus ja pääle selle on ta haawaw ohwitseri enesetundele, et ta politsei kontrolli alla peab kuuluma. Sel korraldusel oleks aeg kaduda. Paraadil omale kohale pääsemiseks peaks ohwitseri wormist küll olema. Kindlustab ju worm iseenesest nõuetawa korra täitmist.

Lubad wõiksid ju jääda ohwitseride poolt kaastoodawate külaliste jaoks, kui waja on nende arwu piirata.

Wabaduspäewa paraadil on oma eriline mõte. Siin mälestab rahwas oma iseseiswuse tekkimist. Seni kui wabadusriigid eralsikute rinnal wägitegusid wabadussõjast jutustawad, ei peaks ka nende paraadile pääsemiseks muud luba nõutama. Koht wõiks neil ohwitseridega ühine olla.

Luba näitab teenete unustamist, seepärast ärgem tehkem korraldusi, mis enesetunnet wõiksid haawata.

Sõja haawade järele on ta ju iseäranis hell.

O. J.

Toimetusele tulnud kirjad.

W. a. „Sõduri“ toimetus.

Palume Teie auwäärt ajakirjas awaldada järgmist õiendust:

Teie auwäärt ajakirjas № 5, 7. weebr. 1924 ilmus „Segateadete“ all muuseumi märkus kindralstaabi kursuste kohta, kus öeldakse: „hiljuti tekis ellu wanemate wäejuhtide informatsiooni kursustel ja kindralstaabi kursustel sõjateaduste harrastajate ring“.

Meie ei tea kuidas on lugu selle ringi asutamise informatsiooni kursustel, kuid mis puutub kindralstaabi kursustesse, siis siin sarnast ringi küll asutatud ei ole. Kindralstaabi kursuste kuulajaskond kahjateb wäga, et sarnane eksitaw teade Teile awaldamiseks on saadetud. Nähtawasti on sündinud see isikute poolt, kes nimetatud küsimuses mitte küllalt hästi ei ole informeeritud ja kaks asja, millel igasugu ühendus puudub, ära wahetawad. Nimelt on suur osa samas artiklis ülesloetud loegutest peetud ka kindralstaabi kursustel, kuid see sündis tunnikawas ettenähtud loengute ajal ja oli otsekohesest ühenduses programmis ettenähtud ainetega, et neid täiendada. On arusaadaw, et sarnaste loengute pidamisest weel kuidagi wiisi wõimalik ei ole wälja lugeda „sõjateaduste harrastajate ringi asutamist“, nagu seda on teinud Teie auwäärt ajakirja kirjasaatja.

Kõige austusega

Kindralstaabi kursuste kuulajaskond.

Õiendus.

Määrustes uue wormi kandmise kohta (Sõdur № 7/8) tuleb kärbe V kannuste kandmise kohta maha tõmmata, sest see määrus ei ole kinnitatud.

Wastutaw toimetaja E. Limberg.

Wäljaandja: Kindralstaabi Walitsus.